

Oravec János

Egy karhossznyi cinder, avagy a jódolgos Vitkó Dani balladája

„Szabályzat a m. kir. vas- és acélgár tulajdonát képező lakházakban lakó tisztviselők, altisztek, alkalmazottak és munkások, gyárral szerződéses viszonyban álló felek, stb. számára. 55. § A telep temetőjében való heverés tilos. A temetőből bármit elvinni a gyár, a bánya szolgálataiból való azonnali elbocsátást von maga után”

– Nincs olyan élő, én mondom emberek, aki boldogan halna meg. Én mondom, emberek, csak a halottak tudnak boldogan meghalni. De emberek, vannak különlegesen boldogtalan halálok, és ne felejtsetek, emberek, a halál mindig boldogtalan.

– Most, hogy elrendeltetett, most, hogy meggyújtottam életem utolsó és legrövidebb ideig égő gyertyáját, a cindert, a gyújtózsínórt, mondanom kell nektek valamit. Amit mondok, nem a félelem diktálja. Nem a haláltól való félelem, hanem a halálba hullott teljes életem követeli ezt. Most, hogy már ég életem legrövidebb és utolsó gyertyája, érzem, hogy a csontom elkezd deszkásodni. Fájdalmat okoz a csont halála, és koporsóvá alakul át testemben a csont rendszere. Én vagyok és én leszek az egyetlen ember, akinek a testét nem kívülről öleli a koporsó, hanem a testében hordja a földi maradványai eltakarításához szükséges nélkülözhetetlenségeket. Bennem lakik a halál, és én az ő koporsójában. Most, amikor meghalok, azt fogják mondani: kis ember, nagy halál. Én pedig azt mondom, mielőtt meghalnék: kis ember, kis halál.

– Te, kedves feleségem, asszonyom, mielőtt meghaltál, nem szóltál hozzám. Nem mintha nem lett volna mondanivalód, perlekedni valód, de elhatároztad, fájdalommal, fájdalmas némasággal, néma fájdalommal és halállal engem is megölsz. És én, miután lezártam a szemhéjamat, azon nap éjszakáján a többiekkel elsirattalak. „Haj, haj, rossz voltál. Rossz voltál és meghaltál. Haj, aj, rossz voltál, jó lettél és meghaltál. Aj, haj, meghaltál...” Akkor a többiek, azon a te földet és életet raboló hajnalodon megátkoztak téged, az ágyadat, a székedet, a kanaladat és a késedet, a lábad nyomát, a gyereked mosolyát, a hajnal rádeső harmatát, az est csillagzuhatagát, az éjszaka mámorát, ismeretlen atyád ágyékát, anyád kacérságát, bűnbén fogantatott fiad boldogságát és egy legény egy kezét, amivel egyszerre át tudott ölelni egyszer. A siratók átka ezt imádkozta: „Aj, jaj, meghaltál. Meghalt a családod. Meghal az urad is, meg a boldogságod. Aj, haj, jaj, jaj...” És halálotok után én is meghaltam. És én azóta is minden reggel és délben és este és éjfélkor meghalok. És mindig más halállal. Mintha mindig más és más ember lennék. Az életől idegen halál ismerősöm, barátom, társam lett. Vele beszélgettem, ha szólnom volt kedvem, ő volt falat kenyérem, pohár borom, borotválkozó tükröm, gyűlölt anyám, véresre vert, szeretett kurvám, mérhetetlen uram, öreg szolgám, a bűnbén cimborám, gyermekemtől keresztkomám, haláloban, halálomban bírám.

— Soha nem mondtam el senkinek, neked sem, miképpen eszméltem a világra, hogyan dolgoztam, hogyan éltem. Köztünk sem esett sok szó arról, hogy miképpen találkoztunk egy fa virágjában, gyümölcsében. Ha akarnám, a gyújtózsínórt most kiszakíthatnám a robbanóanyagból, a testemből, és én még sokáig élhetnék és mesélhetnék. De nem akarom, és nem is tehetem. Életemben egyszer nagyon gyáva voltam, s ezért te magzatommal együtt meghaltál. Ezért nekem is meg kell halnom.

– Figyelj hát, figyeljtek hát, te, asszonyom, halljad, amit mondok és majd sok év múlva, ha ott lent a föld alatt te már megöregszel és a fiam emberré nő, majd mondd el neki, mondd el neki mindazt, amit én most gyónok neked. Nem sok időm van, hiszen ég a cinder, közelg lángja a szívemhez. Így hát csak úgy szólok és csak annyit, mint a haldokló utolsó leheletekor. Levegőben-cikázó-fecske-émlékeimet nem tudják követni a földön-bakancsban-járó-ajkaim. De én tudom, hogy te, asszonyom, ott lent, a föld alatt, hallod a levegőben fecskéként cikázó gondolataimat és ezért most nyugodt vagyok. Lassabban ver a szívem és ez lassítja az idő múlását. Nemcsak itt, a mellényzsebemben levő óra

ketyegését, hanem minden órák járását az egész világon és így a tűz araszolását is, ahogy a láng harap a cinderből, ahogy közelg a szívemhez. Figyelj hát!...

– Szüleimre nem emlékszem. Kisgyerek voltam, amikor apámat elvette a bánya. Itt úgy mondták, neki van a világon a legnagyobb koporsója, merthogy még a holttestét sem tudták kimenteni. Anyám, ahogy mesélik, mindig is gyenge, beteges volt, röviddel apám után halt. Így nagyszüleimre maradtam. Tudod, itt a bányatelepen a kincstáré minden. A házak, az utak, a disznó- és a kecskeolák, a kamrák, a közös klozetok, a templom, a kocsmá, a magazin, a tűzoltó szertár és az emberek is. A lakások ajtaja szorosan egymás mellett van, éppen olyan távolságra, mint egy szoba szélessége. Mindeniknek akkora kis sáv jut a közös udvarból, amit mindenki szigorúan elkerített. A kerítéslecek mellé olcsó szőlőfajta néhány tőkéjét ültették. Ezek aztán izzadva kínlódtak fel, a napfény felé, és olyan lugassá nőttek, mint a jó ablakfüggöny. Kifelé lehetett látni belőlük, befelé nem, vagy csak nehezen. Tavasztól késő őszig ezekben a lugasokban éltek le életüket az emberek. Sokan itt is haltak. Itt főzött, mosott az asszony, innen nem mehetett ki a gyerek egy lépést sem, ha rossz fát tett a tűzre, itt zsírozta bakancsát a bányász, vagy fújta a forró levest a kecskelábú asztalnál és itt mosdott a nagy mosófázékban, ha hazatért a föld alól. A kerítés anyagából, állapotából, a szőlőindák rendjéből, a szőlőlevelek egészségességéből következtetni lehetett arra, kiféle ember, miféle család lakik ott. Apám anyja, nagyanyámék lugasa elütött a szomszédokétól. Rendben volt a kerítés, a kiskapu sem lógott a zsanérján és nem is nyikorgott. A szőlőindák tömötten futottak fel a kifeszített dróthálón és deszkatetön, egészen a cserepekig. Azon túl aztán már nem lehetett parancsolni nekik, csak metszeni. Szertelenül elkanyarodtak jobbra-balra, vagy felemelték fejüket a levegőbe, de volt olyan zsenge ágacska, amelyik – nem tudni miért – visszafordult a föld felé.

– Ha valaki a lugasba lépett, téglán járt. Ami ott volt, a csikótűzhely kivételével, az mind fából volt, és azt mind az én szótlan nagyapám faragta meg. Volt ott hosszú lóca, támla nélkül. Ezen ülni, de aludni is lehetett, és erre került nagymosáskor a teknő is. A kecskelábú asztalnak olyan vastag lapja volt, hogy elbírt volna bármelyik király címeres étkezésletét is. Mellette állt a puhafából készült egydeszka-keskeny lóca, amelyik aránytalanul magas és könnyű volt, ezért sokszor feldőlt. De le lehetett ülni meg kis sámlira, hokkedlira, meg egy háromlábú székre is, amelynek homorú ülőkéjére sokszor raktam gyermekkorom kincseit: gombokat, színes golyókat, ceruzavéget, kis szegeket, hogy el ne guruljanak. A fal mellett, a ház eresze alatt állt a sparherd – szintén kincstári tulajdon –, amelyben állandóan égett a tűz. Alatta volt a sok jó, száraz, munkában megfáradt fa, meg a gyújtós és egy ócska faladában a szén. A stelázi is a falnak támasztotta nemlétező hátát. Nehezen kopó, törő, a használatra türelmes edények voltak a polcokon. Nehéz, öntöttvas fazekak, lábasok, serpenyők ültek szép sorjában az ollóval kicifrázott újságpapíron. A lugas egyik sarkában, ahol az árnyék a legsötétebb volt, emberderékig ágaskodó fakupa állt, mindig tele hús vízzel, és az oldalára akasztva a szintén fából faragott, hosszú nyelvű merítőedény-nyel. Ez volt nagyanyám birodalma: amit aztán te örököltél.

– Gyermekkoromban sok időt eltöltöttem itt. Ültem a kissámlin és néztem a lapjára fektetett, földbeágyazott téglákon futkározó hangyákat. Csak akkor kaptam fel a fejem, ha megsuhintott nagyanyám szoknyája. Ilyenkor felnéztem rá és megvártam, amíg ő is megkeres a szemével. Rendszerint visszalépett hozzám, lehajolt, megsimogatta a fejem és ezt mondta mosolytalan arccal: „Nem vagy útbán, virágom...” Ha a nagyapám otthon volt, ő is ugyanúgy félrehúzódt valahová a lugasba, mint én. Ebéd után megtömté a pipáját. Én vékony fenyőfából hasított szilánkot tartottam a tűzbe és amikor ez meggyulladt, odavittem neki. Erről gyújtott rá. Kettőjüket ritkán hallottam beszélgetni. Ha mégis szó váltottak, akkor is röviden, és minden esetben vagy a pálinka, vagy a pipadohány miatt. Nagyapám rendszerint kevesellte a napi adagot, nagyanyám azt mondta, hogy még ez is sok. Gondolom, minden maradt a régi, mert nagyanyám igen erőlyes asszony volt. Félték tőle ember-nagy fiai és mindenki tisztelte őt a telepen. Ő tartotta össze és többször ő tartotta el a terebélyes rokonságot. Minden kérdésben övé volt az utolsó szó. De ennek ellenére, mindenki azt mondta: így van jól.

– Iskolát nem sokat jártam. Mifelénk azt tartották, árva gyerek-

nek nem a betű a gyámolítója, hanem a munka. És hogy később nagyapámat is összetörte a bányá, én léptem a helyébe takaroncként, mert akkor elvette volna tőlünk a kincstár a lakást és mi szegény nagyanyámmal földönfutókká váltunk volna. Később kiskocsis lettem a bányánál, aztán nagykocsis. Egyszer hiányzott egy ember az egyik széntermelő csapatból. Engem küldtek a helyébe, le a föld alá. Legközelebb már így kért az vajúr: „Azt a jó dolgos Vitkó Danit venném, aknász úr.” Hát így lettem aztán én az egész telepnek a „Jó dolgos Vitkó Dani.” Éltem, mint a többiek, dolgoztam, mint a többiek, és vasárnaponként, ebéd után gyönyörködtem nagyanyám öregszép arcában. Aztán elérkezett az a vasárnap is, amikor már ő sem volt. Csak a lehelletétől fényes poharak a komódon. Emlékszem, akkor arra gondoltam, úgy látszik, én azért születtem a világra, hogy temessek, hogy mindenkit eltemessek, aki nekem kedves. Nagyon egyedül maradtam. Amikor kitört a háború, még örültem is neki, hogy katona leszek, de minket, bányászokat nem hívtak be. Nekünk az volt a dolgunk, hogy napi tizenkét órában túrjuk a földet, a föld alatt a szénért.

– Azon a vasárnapon is nagyon fáradt voltam, amikor megismertelek. Nem is nagyon akaródoztam bemenni a városba, de hát búcsú volt. Milyen pontosan emlékszem erre a májusi vasárnapra! Reggel leültem a kissámlira, ahogy nagyapámtól láttam, magam elé húztam a hokkedlit, leterítettem újságpapírral és sorban ráraktam az apámtól rám maradt borotvát, a szappant, a fenőszíjat, a pamacsot és egy kis tálka forróvizet. Középre helyeztem a fakeszes talpas túkröt, és beleigazítottam az arcomat. Aztán kint az udvaron megmosdottam, megfésülködtem, tiszta inget vettem fel, felgyűrtem az ujját és nem gomboltam be a nyakát. A fekete kabátomat akasztottam magamra és állandóan nyitva tartottam, hogy mindenki láthassa az óraláncot, amit az apámtól örököltem a mellénnyel együtt. A búcsúban bundapálinkát ittunk a cimborákkal és akkor egy közülünk rád mutatott ott, a kocsmá közelében, és azt mondta, hogy te vagy az, aki pénzért árulja magát. Nem akartam elhinni, hiszen olyan voltál, mint egy gyerek. Szőke és vékony. A ruhád meg se városi, se falusi, városi is, falusi is. És én akkor megvettelek téged. Anélkül, hogy rám néztél volna, azt suttogtad, máshová nem mehetünk az emberek szeme elől, csak olyan helyre, ahol olyan emberek vannak, akik nem látnak. Fel a város fölé, a dombra, a temetőbe...

– Az a temető, az a májusi temető!... Soha nem feledem. Még a kezedet sem fogtam meg, csak ültem melletted, néztem szétterülő szoknyádat, melynek színes virágai olyanok voltak, mintha él-nének, mintha ideteremtődtek volna a sarjadzó, zöld fűszálak közé. A városból felhallatszott a búcsú zaja, a körhintás trombitálása, a mutatványosok ordibálása, puskák durrogása, részegek éneklése. Ott, a temetőben gondolatban számbavettem halottaimat, s amikor az arcodba néztem, éreztem, hogy élek. Emlékszel, Juli? Akkor te felálltál, lesímitottad a szoknyádat és a földre, a fű közé ejtetted a fényes pénzt, amit tőlem kaptál. Nem szóltál semmit, csak elindultál, lefelé. Én nem mentem utánad, csak a szememmel követtelek, mert tudtam, hogy te lent megvársz, hogy te már az életedben másé, mint az enyém, nem lehetsz. Ültömből leheveredtem, kinyújtóztam a fűvön. Néztem a felhőket és arra gondoltam, hogy itt van mellettem, a földön, a fű között a pénz, amely még a te tenyered melegét őrzi. És akkor árnyék vetődött és kiáltott rám: „Nem tudja, hogy a telep temetőjében való heverés a netalányi hiányok miatt tilos?!” Az őr volt. Megfenyegetett, hogy feljelent, de a fűben heverő pénz ellenében elengedett. Sokáig kerestelek a sátrak között, míg rád találtam. Én akkor megfogtam a kezét, és te velem jöttél, haza. El a városból, a bányatelepre. Emlékszel? Három hegyen és három völgyön mentünk át, mire csillagfénynél hazaértünk. Én akkor arra gondoltam, hogy eddigi lassú halálodból az életbe viszlek téged. Nem tudhattam, hidd el, nem tudhattam, hogy eddigi lassú életedből a gyors halál vár rád mellettem. Nem tudhattam. Bocsáss meg érte...

– És amikor ott feküdtünk egymás mellett nagyszüleim és szüleim ágyában, te azt mondtad, hogy megszámlálod a szoba négy sarkát, hogy teljesüljön a kívánságod. Akkor én is megolvastam a sarkokat és azt kívántam magamban, hogy jobb világ virradjon ránk, olyan, amelyben az emberek a temető fűvén is heverhetnek, ha oda húzza őket az ősök fájdalmas emléke. Azt hiszem, akkor gondoltam életemben először a világra...

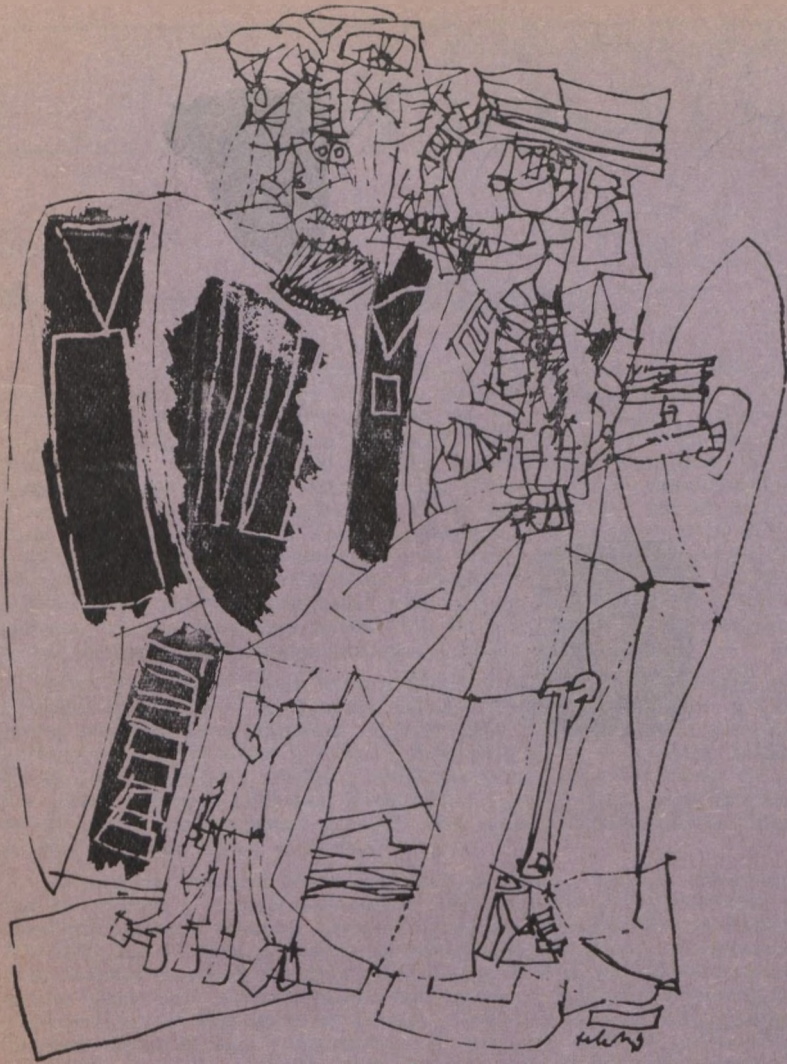
– Azt csak én tudom, milyen boldogság szállt rám, amikor az asszonyom lettél. Sokáig nem vettem észre, hogy mit suttoznak ró-

lad a telepen, aztán meg úgy tettem, mintha nem tudnám. Azt hittem, csak irigyelnek minket. Emlékszel, Juli, amikor megmondtad, hogy gyereket vársz, munkába menet dupla menázsit csomagoltattam veled, pedig a háború miatt nekünk is szűkösen volt. Kenyeret, szalonnát, hagymát vittem, két porciót. Egyet magamnak, egyet meg annak a szegény orosz hadifogolynak, akit azért osztottak be mellénk munkára, hogy hajtsa a kéziventillátort, ami a friss levegőt hozta nekünk a föld alá. Éjszakások voltunk akkor, s mégis jó kedvvel dolgoztunk. A cimborák állandóan engem vicceltek és én egészen addig nevettem velük, amíg egyszer csak leesett az ácsolatba akasztott lámpám. Mindenki észrevette. Rudi szólalt meg, ismerted szegényt, akit később, a sztrájk idején elűtött a csendőrgolyó. Azt mondta: „Megcsal a feleséged, Dani. Most feküdt le valakivel...” Én akkor odaugrottam hozzá és megütöttem. Ő csak állt, nézett, csodálkozott, mert heccnek szánta, amit mondt, és nem ütött vissza. Hát ezt sem mondtam el neked, Juli, Ezért is bocsáss meg. És bocsásson meg nekem halálom előtt Rudi is, a halála után...

– Aztán a háború miatt egyre keservesebb idők következtek. A konzumból egyre kevesebb lisztet, kenyeret, sőt, cukrot, szalonnát, zsírt kaptunk. De én a tizenkét órás föld alatti munka mellett az erdőket jártam, a Kakarcso-dombot, Cinakót, a Boroszló-völgyet és a Csevicét borókamagért, suskáért, tölgymakkért, szederért, szamócáért, málnáért, tinóru, keserű, galamb és csíkgombáért, amit aztán te vittél gyalog a városba, a piacra. Te meg mindenben segítettél nekem, pedig gyereket vártál. És ha nagy esők, nagy havak jártak, akkor otthon szőttél, fontál. Azt mondtad, olyan végtelen hosszú fonalat kerekítesz, hogy a gombolyag talán a Kakarcso-dombnál is nagyobb lesz.

– Aztán beütött a sztrájk. Én nem akartam, azt mondtam, gyereket várunk. Dolgozni kell, hogy megélhessünk. Emlékszel, Juli,

akkor szólalkoztunk össze először. Te azt mondtad, ha a többiek sztrájkolnak, akkor én sem mehetek dolgozni. A városban, a gyárban, ahol te éltél, így volt. Emlékszel, ezt mondtad. És még azt, hogy van olyan eset, amikor nem munkával, hanem munkabeszüntetéssel, sztrájkjal lehet jobb kenyérhez, több kenyérhez jutni. Én akkor ezt nem értettem. A harmadik napon az egész telep elindult az igazgatóság felé. Az egész telep. Nemcsak mi, bányamunkások, hanem gyerekek, öregek, asszonyok is. Én akkor azt mondtam, hogy maradj otthon. De te azt mondtad, te mondtad, emlékszel Juli, hogy ha az asszonyok mennek, neked is menni kell. Neked még inkább menni kell. Akkor sejdítettem, hogy tudod, mit beszélnek rólad a telepen. És ott, ahol a legszűkebb a völgy, ahol szorosan egymás mellé kényszeríti a két hegyoldal a városba vezető utat, a gyárba vezető kisvasutat és a patakot, csendőrök és katonák láncba állta utunkat. Emlékszel, Juli, ott pöfögött a kismozdony, amely a katonákkal, csendőrökkel teli vonatot hozta a városból. Annak ütközőjén állt a parancsnok és előtte lent a földön feszes szíjon ott vicsorított egy óriási farkaskutya. Mi megálltunk. Akkor a parancsnok azt kiáltotta: „Ez a kutya, ez az állat azóta nem kap sem enni, sem inni, mióta ti megtagadtátok a munkát. Étlen, szomjan van. És nézzétek, mivé lett! És akkor a kezébe vett egy fényes konzervdobozt, az egyik katona puskájáról leakasztotta a bajonetet és a dobozba vágta. Aztán a fényes konzervdobozt ledobta a földre, a kutya elé. És akkor a szegény állat, aki a bajonetet ütötte résen érezte a hús szagát, szinte megőrült. Nem tudott mit kezdeni a fényes fémbe zárt hússal. Toporzékolt vinnyogott, harapta, marta a fémdobozt, üvöltött, vinnyogott a kintól, lógott a nyelve, fehérén villámlottak fogai, csorgott a nyála. És akkor a parancsnok ismét kiáltott: „Látjátok, emberek, ilyen állatokká lesztek ti is, ha nem dolgoztok, mert ugyanúgy a kezünkben vagytok, mint ez a kutya, és ugyanúgy a kezünkben van minden gazdagság fémdobozba zárva, mint ahogy ez a hús a konzervos dobozba. És a gazdagság kulcsa, az elzárt kenyér kulcsa a mi birtokunkban van. Ezért hát felszólítalak benneteket, hogy forduljatok vissza, térjetez otthonotokba és vegyétek fel a munkát...”

– Emlékszel, Juli, ott álltunk egymás mellett a harmadik vagy

negyedik sorban, jól láttunk mindent. Én fogtam a kezéd, és éreztem, hogy remegsz. És akkor, abban a döbbenetes csendben, a kutya ismét felüvöltött, kiragadta magát őrzője kezéből, elszakította a kötelet és nekirohant a meglékelt konzervos dobozok. És akkor minden összezavarodott. Üvölteni kezdtek az emberek is, és meglódult az egész tömeg. A tiszt kiabált, de én nem hallottam, hogy mit, csak ordításra tátott száj-mozgását láttam. Élesen fűtyült a kisvonat, a katonák, csendőrök hátrább léptek és vállhoz emelték a puskát. Akkor te kirántottad a kezemből a kezéd. Kiugrottál az emberek elé, duzzadt hasadra fektetted két tenyered, mintha magzatodat védenéd, és te is kiabálni kezdted, de a hangodat nem hallottam. S én tudtam, hogy akkor oda kellene ugranom melléd, visszarántani téged az emberi testek várfala mögé, vagy ottmaradni melletted az emberi testek várfala előtt. De nem tettem. És akkor eldördült a sortűz, a tömeg feljajdult és menekült, egymást földre tiporva futott a barakok felé. És köztük én is. És a barakokon túl, a kerteken menekültem az erdő széléig. Amikor ott az avarba rogytam, tudtam, hogy vége a világnak...

– És a csendőrök golyója elütötte Rudit, akit azon az éjszakán megütöttem, és Mihályt, akit keresztkománknak szántunk gyermekünk születése után. És estére te is meghaltál. Mások hoztak és fektettek nagyszüleim és szüleim ágyába, amelyben első éjszakánkat álmodtuk mi is. Akik hoztak, mondták, hogy halálra ütöttek egy puska tusával. Meghaltál anélkül, hogy még egyszer rám emeltek volna a szemedet. És veled és benned meghalt a magzatunk is. Asszonyok jöttek, megmosdattak, felöltöztettek, elsirattak, és megátkoztak. „Haj, haj, rossz voltál. Rossz voltál és meghaltál. Haj, aj, rossz voltál, jó lettél és meghaltál. Aj, haj, meghaltál...” Elsirattak és megátkoztak téged. Azt mondták, te hoztad ránk a bajt a városból. „Aj, jaj, meghaltál. Meghalt a családod. Meghalt az urad is, meg a boldogságod. Aj, haj, jaj, jaj...”

– Eltemettünk benneteket, egy napon és tisztességgel. Rudit, Mihályt és tégedet. A temetőben csak az asszonyok és a gyerekek sirtak. Mi férfiak nem. Még azon éjszakán elmentem a látóasszonyhoz. Azt akartam tudni, fiúnk született volna-e vagy lányunk. De a látóasszony, az a híres látóasszony, aki mindent meg tudott mondani, erre nem tudott felelni. Csak a fejét ingatta és sirt. Mielőtt eljöttem volna, azt mondta, hogy rövidesen én is utatok megyek...

– És látod, most itt vagyok, a temetőben, friss sírokkal melletted fekszem. És reménykedem, hogy jön a mindenható és félelmetes Őr, aki a szabályzatra hivatkozva elzavar a temetőből, merthogy ez is a kincstáré, és ezért itt heverni tilos. De a mindenható és félelmetes Őr nem jön. Csend van és éjszaka. Nekem dolgoznom kellene. A többiek lent vannak. Tudod, Juli, fővonalat hajtunk meddőben. Ez a legszebb, de a legnehezebb bányamunka. Itt árulja el magát az ember, igazi bányász-e. Mert a meddő nehezebb, mint a szén, és ugyanakkor pontosan a kitűzött irányban, szinten kell haladni, úgy, hogy ha kilométerekről is kinézünk a föld alól, látni lehessen a napot. Élni is csak így szabad. Hogy ha az ember visszanez az életére, az olyan egyenes legyen, mint a napsugár, aki a naphoz vezet. És az én életem nem ilyen volt. Ezért választom az önhalált. Este rendesen bementem dolgozni, aztán félrehúzódtam. Magamhoz vettem három paxitot meg egy gyutacsot. Vágtam egy karhossznyi cindert, betöltöttem, zsebettem és kijöttem a bányából. Fel, ide a domboldalra, az éjszaka' csendes temetőbe, mellétek. És most már ég a gyújtózsínór. Közéleg a láng a szívemhez, a robbanóanyaghoz. Érdekes, egyszer egy mérnök azt mondta, hogy a robbanóanyagot is gabonából csinálják, mint a kenyeret... Most, hogy elrendeltetett, most, hogy közeleg a láng, megszámlolom a csillagos ég négy sarkát, hogy teljesüljön utolsó kívánságom. Azt kívánom, hogy az utánunk jövőkre boldogabb esztendőök virradjanak és köszöntsenek, mint amilyen ez az ezerkilencszáztizennyolcas volt...

– Bocsáss meg, Juli, asszonyom, és ha majd sok év múlva ott lent, a föld alatt, a fiam emberré nő, majd mondd el neki, mondd el neki mindazt, amit most én gyóntam neked. És ti, cimborák, ti is bocsássatok meg. Ti, akik így fogtok majd emlegetni: És akkoron a Jódolgos Vitkó Danit egy szárnyú pillanatot a halálba ragadta...

★

Szakértői vélemény: „Egy méter gyújtózsínór (cinder) 110 másodperc alatt közvetíti a szúrólángot a gyutacschoz illetve a robbanóanyaghoz...”

Banos János versei

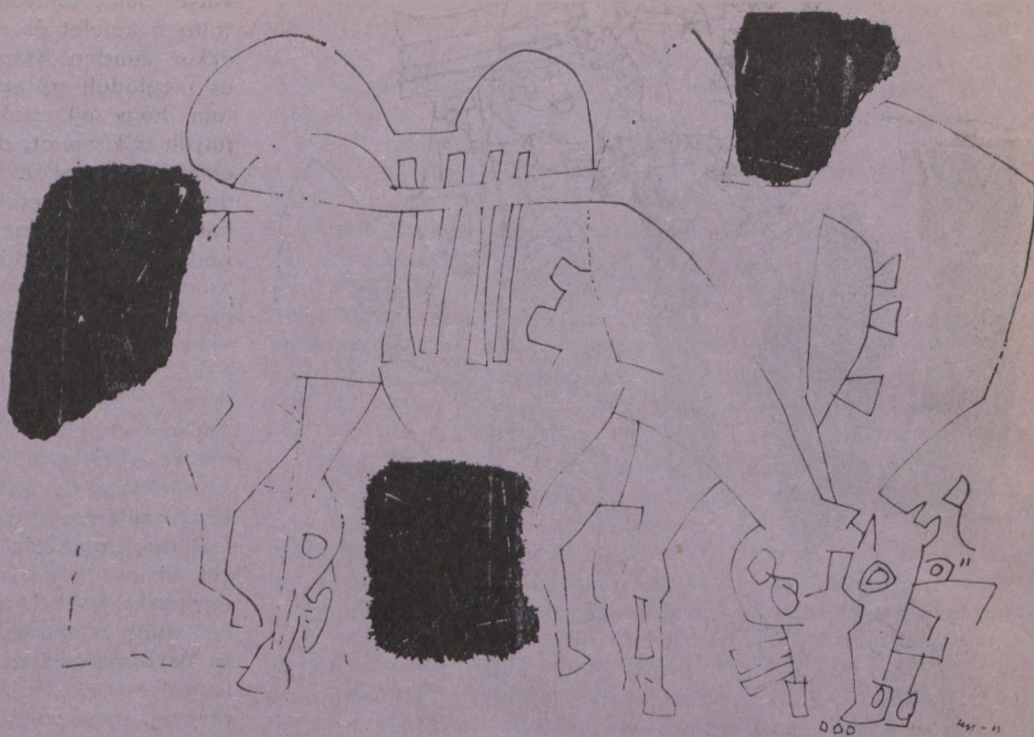
Adósság

Arcom szikes földjéből
kifordulnak a napok
Haszontalan bujaság
csírázatója vagyok

Szemem árokpartjába
hullanak az éjszakák:
temetkeznek — temeti
hazugságát a világ

Harminc drahmás gyávaság:
váltásdíj jóra rosszra
Kinek így kinek másképp
fordul a sorsa jobbra

Csalán és számartövis
törli adósságomat
Sebet lépek még ma is
rézpénzoim izznak

Búcsú

Ma sem ad nyugtot az ágy
elárul minden moccanása
Az éjszakák — üti ajkamat a szó
az éjszakák térdre rogyása

Sűrűsödik fölöttem
mint a sötétség a kín
Virradat harap az éjbe
vérzik a világ odakinn

s én belül vérzek hasadok
merülök el magamban
Hányódom csak hánykolódom
se ég fölöttem se föld alattam

Szeretsz Tested őrtüze
égeti éjszaka a szót
Én meg nem tudok semmi
kézzelfoghatót

Mi lesz veled ha nem leszek
ölelésem szétszakad
Bámulom érthetetlenül
elárult arcodat

